

OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 11 grudnia 1995 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o samorządzie terytorialnym.

1. Na podstawie art. 14 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 601) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 199),
- 2) ustawą z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 43, poz. 253),
- 3) ustawą z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 89, poz. 518),
- 4) ustawą z dnia 5 stycznia 1991 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. Nr 4, poz. 18),
- 5) ustawą z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz. U. Nr 110, poz. 473),
- 6) ustawą z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. Nr 85, poz. 428),
- 7) ustawą z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 100,

poz. 499, z 1994 r. Nr 86, poz. 397 i z 1995 r. Nr 2, poz. 6),

- 8) ustawą z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78),
- 9) ustawą z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. Nr 122, poz. 593),
- 10) ustawą z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368),
- 11) ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 601)

i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym nie obejmuje:

- 1) art. 4 ustawy z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 199), który stanowi:

„Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 27 maja 1990 r.”;

- 2) art. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 43, poz. 253), który stanowi:

- „Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 27 maja 1990 r.”;
- 3) art. 29 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 89, poz. 518), który stanowi:
- „Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r., z tym że do opracowania budżetów gmin na 1991 r. stosuje się przepisy niniejszej ustawy.”;
- 4) art. 78 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. Nr 4, poz. 18), który stanowi:
- „Art. 78. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r., z tym że do przygotowania i opracowania projektów budżetu państwa i budżetów gmin na 1991 r. stosuje się przepisy niniejszej ustawy, z wyjątkiem art. 31 ust. 1 i 2, art. 32 i art. 33 ust. 1.”;
- 5) art. 45 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz. U. Nr 110, poz. 473), który stanowi:
- „Art. 45. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 6) art. 29 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. Nr 85, poz. 428), który stanowi:
- „Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.”;
- 7) art. 2 i 3 ustawy z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 100, poz. 499, z 1994 r. Nr 86, poz. 397 i z 1995 r. Nr 2, poz. 6), które stanowią:
- „Art. 2. Gminy i inne komunalne osoby prawne, których działalność gospodarcza wykracza poza zakres określony w art. 9 ust. 2, obowiązane są doprowadzić do jej zgodności z ustawą w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 1995 r.
- Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 8) art. 11 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78), który stanowi:
- „Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 9) art. 35 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. Nr 122, poz. 593), który stanowi:
- „Art. 35. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 10) art. 69 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368), który stanowi:
- „Art. 69. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 11) art. 8—13 i 15 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 601), które stanowią:
- „Art. 8. 1. W przypadku radnego, który w dniu wejścia w życie ustawy pozostaje w stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskał mandat, lub jest kierownikiem jednostki organizacyjnej tej gminy, niezłożenie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wniosku o urlop bezpłatny jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.
2. W przypadku radnego będącego kierownikiem jednostki organizacyjnej przejętej lub utworzonej przez gminę po dniu wejścia w życie ustawy, termin, o którym mowa w ust. 1, liczy się od dnia przejęcia lub utworzenia tej jednostki.
3. Do czasu upływu kadencji rady gminy Warszawa-Centrum wybranej w wyborach w dniu 19 czerwca 1994 r. do radnego, który w dniu wejścia w życie ustawy jest członkiem zarządu dzielnicy w tej gminie i pozostaje w stosunku pracy w urzędzie gminy, nie stosuje się przepisów ust. 1 oraz art. 24b ustawy wymienionej w art. 1.
- Art. 9. Rada gminy wybrana w wyborach w dniu 19 czerwca 1994 r., która do czasu wejścia w życie ustawy nie dokonała wyboru zarządu, obowiązana jest dokonać tego wyboru w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. W przypadku niewybrania zarządu w tym terminie stosuje się przepisy art. 28a ustawy wymienionej w art. 1.
- Art. 10. 1. Rady gminy dostosują statuty do zmian wynikających ze zmian do ustawy wymienionej w art. 1 w terminach:
- 1) 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy — w przypadku gmin liczących do 300 000 mieszkańców,
- 2) 4 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy — w przypadku gmin liczących powyżej 300 000 mieszkańców.
2. Rady gmin warszawskich oraz Rada m.st. Warszawy obowiązane są również dostosować statuty do zmian wynikających z ustawy wymienionej w art. 7.
3. W terminie 1 roku od dnia wejścia w życie ustawy rady gmin ogłoszą w wojewódzkim dzienniku urzędowym jednolite teksty statutów gmin.
- Art. 11. W terminach określonych w art. 10 ust. 1 rady gmin dostosują skład komisji rewizyjnej do zasad wynikających z art. 18a ust. 2 ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 12. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy rady gmin liczących ponad 100 000 mieszkańców przeprowadzą wybory uzupełniające do sejmiku samorządowego, zgodnie z zasadą określoną w art. 78 ust. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 13. 1. Wybory do rad gmin zarządzane przed dniem wejścia w życie ustawy przeprowadza się na podstawie dotychczasowych przepisów.

2. Do postępowania w sprawie referendum gminnego wszczętego z inicjatywy rady gminy lub na wniosek mieszkańców przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe."

„Art. 15. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 37b ustawy wymienionej w art. 1, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.”

Prezes Rady Ministrów: *J. Oleksy*

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1995 r. (poz. 74)

USTAWA

z dnia 8 marca 1990 r.

o samorządzie terytorialnym.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.

2. Ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o gminie, należy przez to rozumieć wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium.

Art. 2. 1. Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

2. Gmina posiada osobowość prawną.

3. Samodzielność gminy podlega ochronie sądowej.

Art. 3. 1. O ustroju gminy stanowi jej statut.

2. Projekt statutu gminy powyżej 300 000 mieszkańców podlega uzgodnieniu z Prezesem Rady Ministrów.

3. W sprawach spornych rozstrzyga Rada Ministrów.

Art. 4. 1.¹⁾ Tworzenie, łączenie, podział i znoszenie gmin, ustalanie ich granic i nazw oraz siedzib władz następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami.

2.²⁾ Przy tworzeniu, łączeniu, podziale, znoszeniu gmin i ustalaniu ich granic należy dążyć do tego, aby

gmina obejmowała obszar możliwie jednorodny ze względu na układ osadniczy i przestrzenny oraz więzi społeczne i gospodarcze zapewniające zdolność wykonywania zadań publicznych.

3.³⁾ Nadanie gminie lub miejscowości statusu miasta następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

Art. 5. 1.⁴⁾ Gmina może tworzyć jednostki pomocnicze: sołectwa oraz dzielnice, osiedla i inne.

2.⁴⁾ Jednostkę pomocniczą tworzy rada gminy, w drodze uchwały, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich inicjatywą.

3.⁴⁾ Zasady tworzenia, łączenia, podziału oraz znoszenia jednostki pomocniczej określa statut gminy.

4.⁵⁾ W miastach, w których istniały w dniu 1 stycznia 1990 r. wyodrębnione administracyjnie dzielnice, mogą one uzyskać status gminy. Decyzję w tej kwestii podejmuje Prezes Rady Ministrów po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk. Dzielnice stanowiące gminy tworzą obligatoryjny związek gmin, którego zadania i ustrój określa odrębna ustawa.

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 601), która weszła w życie z dniem 18 listopada 1995 r.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 100, poz. 499), która weszła w życie z dniem 12 stycznia 1993 r.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 199), która weszła w życie z dniem 27 maja 1990 r.

Rozdział 2

Zakres działania i zadania gminy

Art. 6. 1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

2. Jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, rozstrzyganie w sprawach, o których mowa w ust. 1, należy do gminy.

Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) komunalnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) oświaty, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych,
- 9) kultury, w tym bibliotek komunalnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- 10) kultury fizycznej, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych,
- 12) zieleni komunalnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy komunalnych,
- 14) porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16)⁶⁾ zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

2. Ustawy określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy.

3.⁷⁾ Przekazanie gminie, w drodze ustawy, nowych zadań własnych wymaga zapewnienia koniecznych środków finansowych na ich realizację w postaci zwiększenia dochodów własnych gminy lub subwencji. Przepis art. 8 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

⁶⁾ Dodany przez art. 8 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78), która weszła w życie z dniem 16 marca 1993 r.

⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 8.⁸⁾ 1. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów.

2. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji.

3. Gmina otrzymuje środki finansowe w wysokości koniecznej do wykonania zadań, o których mowa w ust. 1 i 2.

4. Szczegółowe zasady i terminy przekazywania środków finansowych, o których mowa w ust. 3, określają ustawy nakładające na gminy obowiązek wykonywania zadań zleconych lub zawarte porozumienia.

5. W przypadku niedotrzymania terminów, o których mowa w ust. 4, gminie przysługują odsetki w wysokości ustalonej dla zaległości podatkowych.

Art. 9. 1. W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, w tym przedsiębiorstwa, i zawierać umowy z innymi podmiotami.

2.⁹⁾ Gmina oraz inna komunalna osoba prawna nie może prowadzić działalności gospodarczej wykraczającej poza zadania o charakterze użyteczności publicznej.

Art. 10. Wykonywanie zadań publicznych przekraczających możliwości gminy następuje w drodze współdziałania międzykomunalnego.

Rozdział 3

Władze gminy

Art. 11. 1. Mieszkańcy gminy podejmują rozstrzygnięcia w głosowaniu powszechnym (poprzez wybory i referendum) lub za pośrednictwem organów gminy.

2. Zasady i tryb przeprowadzania wyborów do rady gminy określa odrębna ustawa.

Art. 12. 1.¹⁰⁾ W sprawach samoopodatkowania mieszkańców na cele publiczne oraz odwołania rady gminy przed upływem kadencji rozstrzyga się wyłącznie w drodze referendum gminnego.

2. Referendum może być przeprowadzone w każdej innej sprawie ważnej dla gminy.

Art. 13. 1.¹¹⁾ Referendum przeprowadza się z inicjatywy rady lub na wniosek co najmniej 1/10 mieszkańców uprawnionych do głosowania.

2. Referendum jest ważne, jeżeli wzięto w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 3.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 44 pkt 1 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz. U. Nr 110, poz. 473), która weszła w życie z dniem 14 grudnia 1991 r.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 44 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 10.

3.¹²⁾ Referendum w sprawie odwołania rady gminy przed upływem kadencji przeprowadza się wyłącznie na wniosek mieszkańców, na zasadach określonych w ust. 1 i 2, nie wcześniej jednak niż po upływie 12 miesięcy od dnia wyborów lub od dnia ostatniego referendum w sprawie odwołania rady gminy przed upływem kadencji.

4. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą tryb przeprowadzenia referendum określa odrębna ustawa.

Art. 14. 1.¹³⁾ Uchwały organów gminy zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy składu organu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

2. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art. 15. 1. Z zastrzeżeniem art. 12 organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy.

2.¹⁴⁾ Jeżeli siedziba rady gminy znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy, rada nosi nazwę rady miejskiej.

Art. 16. Kadencja rady gminy trwa 4 lata licząc od dnia wyboru.

Art. 17. W skład rady wchodzi radni w liczbie:

— piętnastu	w gminach do 4.000 mieszkańców,
— osiemnastu	w gminach do 7.000 mieszkańców,
— dwudziestu	w gminach do 10.000 mieszkańców,
— dwudziestu dwóch	w gminach do 15.000 mieszkańców,
— dwudziestu czterech	w gminach do 20.000 mieszkańców,
— dwudziestu ośmiu	w gminach do 40.000 mieszkańców,
— trzydziestu dwóch	w gminach do 60.000 mieszkańców,
— trzydziestu sześciu	w gminach do 80.000 mieszkańców,
— czterdziestu	w gminach do 100.000 mieszkańców,
— czterdziestu pięciu	w gminach do 200.000 mieszkańców

oraz po pięciu na każde dalsze rozpoczęte 100.000 mieszkańców, nie więcej jednak niż stu radnych.

Art. 18. 1. Do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej.

2. Do wyłącznej właściwości rady gminy należy:

- 1) uchwalanie statutu gminy,
- 2) wybór i odwołanie zarządu, stanowienie o kierun-

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 43, poz. 253), która weszła w życie z mocą od dnia 27 maja 1990 r.

kach jego działania oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności,

- 3)¹⁵⁾ powoływanie i odwoływanie skarbnika gminy, który jest głównym księgowym budżetu, oraz sekretarza gminy — na wniosek przewodniczącego zarządu,
- 4)¹⁶⁾ uchwalanie budżetu gminy, rozpatrywanie sprawozdania z wykonania budżetu oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi z tego tytułu,
- 5) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 6) uchwalanie programów gospodarczych,
- 7)¹⁷⁾ ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań przez te jednostki,
- 8) podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat w granicach określonych w odrębnych ustawach,
- 9) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy, przekraczających zakres zwykłego zarządu, dotychczas:
  - a)¹⁸⁾ określania zasad nabycia, zbycia i obciążenia nieruchomości gruntowych oraz ich wydzierżawienia lub najmu na okres dłuższy niż trzy lata, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej; do czasu określenia zasad zarząd może dokonywać tych czynności wyłącznie za zgodą rady gminy,
  - b)¹⁹⁾ emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez zarząd,
  - c)²⁰⁾ zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów,
  - d)²⁰⁾ ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i kredytów krótkoterminowych zaciąganych przez zarząd w roku budżetowym,
  - e)¹⁹⁾ zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustalaną corocznie przez radę gminy,
  - f)¹⁹⁾ tworzenia i przystępowania do spółek i spółdzielni oraz rozwiązywania i występowania z nich,
  - g)¹⁹⁾ określania zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez zarząd,

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a) tiret pierwsze ustawy wymienionej w przypisie 3.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret pierwsze ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret drugie ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a) tiret trzecie ustawy wymienionej w przypisie 3.

¹⁹⁾ Pierwotne brzmienie lit. b) skreślone, a dotychczasowe lit. c)—i) otrzymały oznaczenie lit. b)—h) — zgodnie z art. 1 pkt 3 lit. a) tiret trzecie ustawy wymienionej w przypisie 3.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret trzecie ustawy wymienionej w przypisie 1.

- h)¹⁹⁾ tworzenia, likwidacji i reorganizacji przedsiębiorstw, zakładów i innych gminnych jednostek organizacyjnych oraz wyposażania ich w majątek,
  - i)²¹⁾ ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez zarząd w roku budżetowym,
- 10) określanie wysokości sumy, do której zarząd gminy może samodzielnie zaciągać zobowiązania,
  - 11) podejmowanie uchwał w sprawie przyjęcia zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 8 ust. 2,
  - 12) podejmowanie uchwał w sprawach współdziałania z innymi gminami oraz wydzielanie na ten cel odpowiedniego majątku,
  - 13) podejmowanie uchwał w sprawach: herbu gminy, nazw ulic i placów publicznych oraz wznoszenia pomników,
  - 14) nadawanie honorowego obywatelstwa gminy,
  - 15) stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.

3. (skreślony²²⁾).

4. (skreślony²³⁾).

Art. 18a.²⁴⁾ 1. Rada gminy kontroluje działalność zarządu oraz gminnych jednostek organizacyjnych; w tym celu powołuje komisję rewizyjną.

2. W skład komisji rewizyjnej wchodzi radni, z wyjątkiem radnych pełniących funkcje, o których mowa w art. 19 ust. 1, oraz będących członkami zarządu. Przepisu art. 21 ust. 2 nie stosuje się.

3. Komisja rewizyjna opiniuje wykonanie budżetu gminy i występuje z wnioskiem do rady gminy w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi. Wniosek w sprawie absolutorium podlega zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową.

4. Komisja rewizyjna wykonuje inne zadania zleczone przez radę w zakresie kontroli. Uprawnienie to nie narusza uprawnień kontrolnych innych komisji, powoływanych przez radę gminy na podstawie art. 21 ust. 1.

5. Zasady i tryb działania komisji rewizyjnej określa statut gminy.

Art. 19.²⁵⁾ 1. Rada gminy wybiera ze swego grona przewodniczącego i 1–3 wiceprzewodniczących bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

2. Przewodniczący rady organizuje pracę rady i prowadzi jej obrady. W przypadku nieobecności przewod-

niczącego, zadania przewodniczącego wykonuje jego zastępca.

3. Funkcji, o których mowa w ust. 1, nie można łączyć z funkcją członka zarządu.

4. Odwołanie przewodniczącego i wiceprzewodniczących następuje na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady gminy w trybie określonym w ust. 1.

Art. 20. 1. Rada gminy obraduje na sesjach zwoływanych przez przewodniczącego w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał.

2.²⁶⁾ Pierwszą sesję nowo wybranej rady gminy zwołuje przewodniczący rady poprzedniej kadencji, w ciągu 7 dni po ogłoszeniu zbiorczych wyników wyborów do rad na obszarze całego kraju.

3. Na wniosek zarządu lub co najmniej 1/4 ustawowego składu rady gminy przewodniczący obowiązany jest zwołać sesję w ciągu 7 dni od daty złożenia wniosku.

Art. 21. 1. Rada gminy może powoływać stałe i doraźne komisje do określonych zadań, ustalając przedmiot działania oraz skład osobowy.

2. W skład komisji mogą wchodzić osoby spoza rady gminy w liczbie nie przekraczającej połowy składu komisji.

3. Komisje podlegają radzie gminy, przedkładają jej plan pracy oraz sprawozdania z działalności.

Art. 22.²⁷⁾ 1. Organizację wewnętrzną oraz tryb pracy organów gminy określa statut gminy.

2. Statut gminy podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Art. 23. 1.²⁸⁾ Radny reprezentuje wyborców, utrzymuje stałą więź z mieszkańcami oraz ich organizacjami, przyjmuje zgłaszane postulaty i przedstawia je organom gminy do rozpatrzenia.

2.²⁹⁾ Radni mogą tworzyć kluby radnych, działające na zasadach określonych w statucie gminy.

Art. 23a.³⁰⁾ 1. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu radni składają ślubowanie:

„Ślubuję uroczyście jako radny pracować dla dobra i pomyślności gminy, działać zawsze zgodnie z prawem oraz z interesami gminy i jej mieszkańców — godnie i rzetelnie reprezentować swoich wyborców, troszczyć się o ich sprawy oraz nie szczerzyć się dla wykonania zadań gminy.”

2. Ślubowanie odbywa się w ten sposób, że po odczytaniu roty wywołani kolejno radni powstają i wypowiadają słowo „ślubuję”.

²¹⁾ Dodana przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret czwarte ustawy wymienionej w przypisie 1.

²²⁾ Przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²³⁾ Przez art. 1 pkt 3 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 3.

²⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁸⁾ Według numeracji ustalonej przez art. 1 pkt 12 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 5.

3. Radni nieobecni na pierwszej sesji rady gminy oraz radni, którzy uzyskali mandat w czasie trwania kadencji, składają ślubowanie na pierwszej sesji, na której są obecni.

Art. 24. Radny jest obowiązany brać udział w pracach rady gminy i jej organów oraz innych instytucji samorządowych, do których został wybrany lub desygnowany.

Art. 24a.³¹⁾ 1. Z radnym nie może być nawiązywany stosunek pracy w urzędzie gminy, w której radny uzyskał mandat.

2. Przepis ust. 1 dotyczy również kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

3. Przepis ust. 1 nie dotyczy radnych wybranych do zarządu, z którymi stosunek pracy nawiązywany jest na podstawie wyboru.

4. Nawiązanie przez radnego stosunku pracy, o którym mowa w ust. 1 i 2, jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.

Art. 24b.³¹⁾ 1. Osoba wybrana na radnego nie może wykonywać pracy w ramach stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskała mandat, oraz wykonywać funkcji kierownika w jednostce organizacyjnej tej gminy. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu osoba ta obowiązana jest złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy.

2. Radny, o którym mowa w ust. 1, otrzymuje urlop bezpłatny na okres sprawowania mandatu oraz 3 miesięcy po jego wygaśnięciu.

3. Radny otrzymuje urlop bezpłatny bez względu na rodzaj i okres trwania stosunku pracy. Stosunek pracy zawarty na czas określony, który ustałby przed terminem zakończenia urlopu bezpłatnego, przedłuża się do 3 miesięcy po zakończeniu tego urlopu.

4. W przypadku radnego wykonującego funkcję kierownika w jednostce organizacyjnej, przejętej lub utworzonej przez gminę w czasie kadencji, termin, o którym mowa w ust. 1, wynosi 6 miesięcy od dnia przejścia lub utworzenia tej jednostki.

5. Niezłożenie przez radnego wniosku, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.

6. Przepisy ust. 1–5 stosuje się odpowiednio w przypadku obsadzenia mandatu rady w drodze uchwały rady gminy podjętej na podstawie przepisów ustawy — Ordynacja wyborcza do rad gmin.

Art. 24c.³¹⁾ Po wygaśnięciu mandatu odpowiednio urząd gminy lub gminna jednostka organizacyjna przywraca radnego do pracy na tym samym lub równorzędnym stanowisku pracy z wynagrodzeniem odpowiadającym wynagrodzeniu, jakie radny otrzymywałby, gdyby nie przysługujący urlop bezpłatny. Radny zgłasza gotowość przystąpienia do pracy w terminie 7 dni od dnia wygaśnięcia mandatu.

Art. 24d.³¹⁾ Organ gminy zamierzający powierzyć radnemu wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej albo zamierzający udzielić zamówienia publicznego w zakresie nie objętym przepisami o zamówieniach publicznych obowiązany jest zasięgnąć opinii komisji rewizyjnej.

Art. 25. 1. Radny korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

2. Rozwiązanie z radnym stosunku pracy wymaga uprzedniej zgody rady gminy, której jest członkiem. Rada gminy odmówi zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, jeżeli podstawą rozwiązania tego stosunku są zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu.

3. Pracodawca obowiązany jest zwolnić radnego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu brania udziału w pracach organów gminy.

4. Na zasadach ustalonych przez radę gminy radnemu przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży służbowych.

5.³²⁾ Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do członków komisji spoza rady gminy.

Art. 26. 1. Organem wykonawczym gminy jest zarząd.

2. W skład zarządu wchodzi: wójt albo burmistrz (prezydent miasta) jako przewodniczący zarządu, ich zastępcy oraz pozostali członkowie.

3.³³⁾ Burmistrz jest przewodniczącym zarządu w gminie, w której siedziba władz znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy.

4. W miastach powyżej 100.000 mieszkańców przewodniczącym zarządu jest prezydent miasta. Dotyczy to również miast, w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy prezydent miasta był organem wykonawczo-zarządzającym.

5. Ilekroć w ustawie jest mowa o burmistrzu, należy przez to rozumieć także prezydenta miasta.

Art. 27. Członkostwa zarządu nie można łączyć z zatrudnieniem w administracji rządowej.

Art. 28.³⁴⁾ 1. Rada gminy wybiera zarząd w liczbie od 3 do 7 osób spośród radnych lub spoza składu rady w ciągu 6 miesięcy od daty ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy, z uwzględnieniem ust. 2 i 3.

2. Rada gminy wybiera wójta lub burmistrza bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

3. Rada gminy wybiera zastępcę albo zastępców wójta lub burmistrza oraz pozostałych członków zarządu na wniosek wójta lub burmistrza zwykłą większością

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 3.

³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 14.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy wymienionej w przypisie 1.

ścią głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28a.³⁵⁾ 1. Jeżeli rada gminy nie dokona wyboru zarządu w terminie określonym w art. 28 ust. 1, ulega rozwiązaniu z mocy prawa.

2. Informację o rozwiązaniu rady gminy z mocy prawa z przyczyny określonej w ust. 1 wojewoda podaje do wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze gminy oraz ogłasza, w formie obwieszczenia, w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

3. Po rozwiązaniu rady gminy z przyczyny określonej w ust. 1 przeprowadza się wybory przedterminowe. Wybory zarządza Prezes Rady Ministrów w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania rady gminy.

4. Do czasu wyboru zarządu przez nową radę Prezes Rady Ministrów wyznacza osobę, która w tym okresie pełni funkcję organów gminy.

5. Jeżeli rada gminy wybrana w trybie ust. 3 nie dokona wyboru zarządu w terminie określonym w art. 28 ust. 1, ulega rozwiązaniu z mocy prawa. Informację o rozwiązaniu rady podaje się do wiadomości w trybie określonym w ust. 2.

6. W przypadku określonym w ust. 5 nie przeprowadza się wyborów przedterminowych. Do dnia wyborów rady gminy na kolejną kadencję rad oraz zarządu gminy zadania i kompetencje organów gminy przejmuje zarząd komisaryczny ustanowiony przez Prezesa Rady Ministrów. Przepisów art. 97 nie stosuje się.

Art. 28b.³⁵⁾ 1. Uchwała rady gminy w sprawie nieudzielenia zarządowi absolutorium jest równoznaczna ze złożeniem wniosku o odwołanie zarządu, chyba że po zakończeniu roku budżetowego zarząd gminy został odwołany z innej przyczyny.

2. Rada gminy rozpoznaje sprawę odwołania zarządu z przyczyny określonej w ust. 1 na sesji zwołanej nie wcześniej niż po upływie 14 dni od podjęcia uchwały w sprawie nieudzielenia zarządowi absolutorium. Po zapoznaniu się z opiniami, o których mowa w art. 18a ust. 3, oraz z uchwałą regionalnej izby obrachunkowej w sprawie uchwały rady gminy o nieudzieleniu absolutorium i po wysłuchaniu wyjaśnień zarządu rada gminy może odwołać zarząd bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28c.³⁵⁾ 1. Rada gminy może odwołać zarząd, z wyjątkiem wójta lub burmistrza, z innej przyczyny niż nieudzielenie absolutorium jedynie na wniosek 1/4 ustawowego składu rady. Wniosek wymaga formy pisemnej i uzasadnienia.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, podlega opiniowaniu przez właściwą komisję oraz komisję rewizyjną.

3. Przepis art. 28b ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 28d.³⁵⁾ 1. Rada gminy może odwołać wójta lub burmistrza większością 2/3 głosów ustawowego skła-

du rady, w głosowaniu tajnym, na zasadach i w trybie określonym w art. 28c. Odwołanie wójta lub burmistrza jest równoznaczne z odwołaniem pozostałych członków zarządu.

2. Rada gminy może na uzasadniony wniosek wójta lub burmistrza odwołać poszczególnych członków zarządu, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28e.³⁵⁾ 1. Jeżeli wniosek o odwołanie zarządu albo wójta lub burmistrza nie uzyskał wymaganej większości głosów, kolejny wniosek o odwołanie może być zgłoszony nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od poprzedniego głosowania, z zachowaniem trybu przewidzianego w art. 28c oraz w art. 28d ust. 1.

2. W razie odwołania zarządu z przyczyn, o których mowa w art. 28b, 28c i art. 28d ust. 1, rada gminy wybiera w ciągu 1 miesiąca nowy zarząd na zasadach określonych w art. 28.

3. Do czasu wyboru nowego zarządu obowiązki zarządu wykonuje dotychczasowy zarząd. Przepisu art. 28a ust. 1 nie stosuje się.

Art. 28f.³⁵⁾ 1. W przypadku złożenia rezygnacji z członkostwa w zarządzie rada gminy podejmuje uchwałę o przyjęciu rezygnacji i zwolnieniu z pełnienia obowiązków członka zarządu zwykłą większością głosów, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia rezygnacji.

2. Niepodjęcie przez radę gminy uchwały w terminie, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym powinna być podjęta uchwała.

3. W przypadku złożenia rezygnacji przez członka zarządu nie będącego jego przewodniczącym, wójt lub burmistrz obowiązany jest, najpóźniej w ciągu 1 miesiąca od dnia przyjęcia rezygnacji lub upływu okresu, o którym mowa w ust. 2, przedstawić radzie gminy nową kandydaturę na członka zarządu.

Art. 29. Po upływie kadencji rady gminy zarząd działa do dnia wyboru nowego zarządu.

Art. 30. 1. Zarząd wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa.

2. Do zadań zarządu należy w szczególności:

- 1) przygotowywanie projektów uchwał rady gminy,
- 2) określanie sposobu wykonywania uchwał,
- 3) gospodarowanie mieniem komunalnym,
- 4) wykonywanie budżetu,
- 5) zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych,
- 6) wykonywanie zadań zleconych, o których mowa w art. 8.

3. W realizacji zadań własnych gminy zarząd podlega wyłącznie radzie gminy.

Art. 31. Wójt lub burmistrz organizują pracę zarządu, kierują bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentują ją na zewnątrz.

³⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 32. 1. W sprawach nie cierpiących zwłoki, związanych z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego, wójt lub burmistrz podejmują czynności należące do kompetencji zarządu. Nie dotyczy to wydawania zarządzeń porządkowych, o których mowa w art. 41 ust. 2.

2. Czynności podjęte w trybie, o którym mowa w ust. 1, wymagają zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu zarządu.

Art. 33. 1. Zarząd wykonuje zadania przy pomocy urzędu gminy.

2. Organizację i zasady funkcjonowania urzędu określa regulamin organizacyjny, uchwalony na wniosek zarządu przez radę gminy.

3. Kierownikiem urzędu jest wójt lub burmistrz.

4. W zakresie ustalonym przez zarząd wójt lub burmistrz może powierzyć prowadzenie spraw gminy w swoim imieniu sekretarzowi gminy.

5. Kierownik urzędu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, z zastrzeżeniem art. 30 ust. 2 pkt 5.

6. Status prawny pracowników samorządowych określa odrębna ustawa.

Art. 34. Sekretarz i skarbnik gminy (główny księgowy budżetu) uczestniczą w pracach zarządu bez prawa głosowania.

Art. 35.³⁶⁾ 1. Organizację i zakres działania jednostki pomocniczej określa rada gminy odrębnym statutem.

2. Statut może przewidywać powołanie jednostki niższego rzędu w ramach jednostki pomocniczej.

Art. 36. 1. Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym — sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka.

2.³⁷⁾ Sołtys oraz członkowie rady sołeckiej wybierani są w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania. Zasady i tryb wyboru sołtysa i rady sołeckiej oraz ich odwołania określa statut sołectwa.

3.³⁸⁾ Sołtys korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

Art. 37. 1. Organem uchwałodawczym w dzielnicy (osiedlu) jest rada o liczbie członków ustalonej według art. 17. Zasady i tryb przeprowadzania wyborów określa rada gminy.

2. Organem wykonawczym w dzielnicy (osiedlu) jest zarząd wybierany według art. 28. Na czele zarządu stoi przewodniczący.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy wymienionej w przypisie 3.

3.³⁹⁾ Przewodniczący zarządu korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

4.⁴⁰⁾ Statut osiedla może ustalić, że w osiedlu organem uchwałodawczym jest ogólne zebranie mieszkańców. Ogólne zebranie wybiera zarząd osiedla; art. 36 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 37a.⁴¹⁾ Przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej może uczestniczyć w pracach rady gminy na zasadach określonych w statucie gminy, bez prawa udziału w głosowaniu.

Art. 37b.^{41a)} Rada gminy może ustanowić zasady, na jakich przewodniczącemu organu wykonawczego jednostki pomocniczej będzie przysługiwała dieta oraz zwrot kosztów podróży służbowej.

Art. 38. Odrębności ustroju gmin, które wykonują zadania o szczególnym charakterze, określają właściwe ustawy. Dotyczy to w szczególności gmin uzdrowiskowych.

Art. 39.⁴²⁾ 1. Decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej wydaje wójt lub burmistrz.

2. Wójt lub burmistrz może upoważnić swoich zastępców lub innych pracowników urzędu gminy do wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w ust. 1, w imieniu wójta lub burmistrza.

3. Decyzje wydawane przez zarząd gminy w sprawach z zakresu administracji publicznej podpisuje wójt lub burmistrz. W decyzji wymienia się imię i nazwisko członków zarządu, którzy brali udział w wydaniu decyzji.

4. Do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej rada gminy może upoważnić również organ wykonawczy jednostki pomocniczej oraz organy jednostek i podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1.

5. Od decyzji wydawanych przez wójta lub burmistrza, zarząd gminy oraz organy, o których mowa w ust. 4, w sprawach z zakresu zadań własnych gminy służy odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego, a w sprawach z zakresu zadań zleconych gminie — do wojewody.

Art. 39a.⁴³⁾ Prezes Rady Ministrów ustala instrukcję kancelaryjną dla organów gminy, związków komunalnych oraz sejmików samorządowych.

³⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 3.

⁴⁰⁾ Zgodnie z numeracją ustaloną przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 3.

⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 1.

^{41a)} Dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 1; zgodnie z art. 15 ustawy wymienionej w przypisie 1 przepis ten wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 5.

Rozdział 4

Przepisy gminne

Art. 40. 1. Na podstawie upoważnień ustawowych gminie przysługuje prawo stanowienia przepisów powszechnie obowiązujących na obszarze gminy, zwanych dalej przepisami gminnymi.

2. Na podstawie niniejszej ustawy organy gminy mogą wydawać przepisy gminne w zakresie:

- 1)⁴⁴⁾ wewnętrznego ustroju gminy oraz jednostek pomocniczych,
- 2) organizacji urzędów i instytucji gminnych,
- 3) zasad zarządu mieniem gminy,
- 4) zasad i trybu korzystania z gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

3. W zakresie nie uregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących rada gminy może wydawać przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego.

4. Przepisy porządkowe, o których mowa w ust. 3, mogą przewidywać za ich naruszenie karę grzywny wymierzaną w trybie i na zasadach określonych w prawie o wykroczeniach.

Art. 41. 1. Przepisy gminne ustanawia rada gminy w formie uchwały.

2. W przypadku nie cierpiącym zwłoki przepisy porządkowe może wydać zarząd w formie zarządzenia.

3. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 2, podlega zatwierdzeniu na najbliższej sesji rady gminy. Traci ono moc w razie odmowy zatwierdzenia bądź nieprzedstawienia do zatwierdzenia na najbliższej sesji rady.

4. W razie nieprzedstawienia do zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia zarządzenia, rada gminy określa termin utraty jego mocy obowiązującej.

Art. 42. 1. Przepisy gminne ogłasza się przez rozplakatowanie obwieszczeń w miejscach publicznych lub w inny sposób miejscowo przyjęty, a także przez ogłoszenie w lokalnej prasie, chyba że przepisy prawa stanowią inaczej.

2. Przepisy gminne wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, o ile nie przewidują wyraźnie terminu późniejszego.

3. Urząd gminy prowadzi zbiór przepisów gminnych dostępny do powszechnego wglądu w jego siedzibie.

Rozdział 5

Mienie komunalne

Art. 43. Mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin

⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy wymienionej w przypisie 1.

i ich związków oraz mienie innych komunalnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw.

Art. 44. Nabycie mienia komunalnego następuje:

- 1) na podstawie ustawy — Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym,
- 2) przez przekazanie gminie mienia w związku z utworzeniem lub zmianą granic gminy w trybie, o którym mowa w art. 4; przekazanie mienia następuje w drodze porozumienia zainteresowanych gmin, a w razie braku porozumienia — decyzją Prezesa Rady Ministrów,
- 3) w wyniku przekazania przez administrację rządową na zasadach określonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia,
- 4) w wyniku własnej działalności gospodarczej
- 5) przez inne czynności prawne,
- 6) w innych przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

Art. 45. 1. Podmioty mienia komunalnego samodzielnie decydują o przeznaczeniu i sposobie wykorzystania składników majątkowych, przy zachowaniu wymogów zawartych w odrębnych przepisach prawa, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.

2.⁴⁵⁾ Uchwały organów gminy dotyczące:

- 1) zmiany przeznaczenia oraz zbycia nieruchomości służącej do powszechnego użytku lub bezpośredniego zaspokojenia potrzeb publicznych,
- 2) zmiany przeznaczenia oraz zbycia przedmiotów posiadających szczególną wartość naukową, historyczną, kulturalną i przyrodniczą,
- 3) zbycia w trybie nieodpłatnym innych składników mienia komunalnego

wymagają zgody sejmiku samorządowego, jeżeli wojewoda zgłosi sprzeciw wobec uchwały.

Art. 46. 1. Oświadczenie woli w imieniu gminy w zakresie zarządu mieniem składają dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i osoba upoważniona przez zarząd (pełnomocnik), o ile statut nie stanowi inaczej.

2. Zarząd może udzielić wójtowi lub burmistrzowi upoważnienia do składania jednoosobowo oświadczeń woli związanych z prowadzeniem bieżącej działalności gminy.

3. Jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań pieniężnych, do jej skuteczności potrzebna jest kontrasygnata skarbnika gminy (głównego księgowego budżetu) lub osoby przez niego upoważnionej.

4. Skarbnik gminy (główny księgowy budżetu), który odmówił kontrasygnaty, dokona jej jednak na piśmie polecenie zwierzchnika, powiadamiając o tym radę gminy oraz regionalną izbę obrachunkową.

Art. 47. 1. Kierownicy jednostek organizacyjnych gminy nie posiadających osobowości prawnej działają

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy wymienionej w przypisie 3.

jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez zarząd gminy.

2. Do czynności przekraczających zakres pełnomocnictwa potrzebna jest zgoda zarządu.

Art. 48. 1.⁴⁶⁾ Jednostka pomocnicza zarządza i korzysta z mienia komunalnego oraz rozporządza dochodami z tego źródła w zakresie określonym w statucie. Statut ustala również zakres czynności dokonywanych samodzielnie przez jednostkę pomocniczą w zakresie przysługującego jej mienia.

1a.⁴⁷⁾ Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do jednostki niższego rzędu, o której mowa w art. 35 ust. 2.

2. Rada gminy nie może uszczuplić dotychczasowych praw sołectw do korzystania z mienia bez zgody zebrania wiejskiego.

3. Wszystkie przysługujące dotychczas mieszkańcom wsi prawa własności, użytkowania lub inne prawa rzeczowe i majątkowe, zwane dalej mieniem gminnym, pozostają nienaruszone.

4. Do mienia gminnego mają zastosowanie, z zastrzeżeniem ust. 3, przepisy dotyczące mienia komunalnego.

Art. 49. 1. Gmina nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania innych komunalnych osób prawnych, a te nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania gminy.

2. W przypadku zniesienia lub podziału gminy odpowiedzialność za jej zobowiązania ponoszą solidarnie gminy, które przejęły jej mienie.

Art. 50. Obowiązkiem osób uczestniczących w zarządzaniu mieniem komunalnym jest zachowanie szczególnej staranności przy wykonywaniu zarządu zgodnie z przeznaczeniem tego mienia i jego ochrona.

Rozdział 6

Komunalna gospodarka finansowa

Art. 51. 1. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu gminy, zwanego dalej budżetem.

2. Budżet jest uchwalany na rok kalendarzowy.

3.⁴⁸⁾ Statut gminy określa uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.

Art. 52. 1. Projekt budżetu przygotowuje zarząd, uwzględniając zasady prawa budżetowego i wskazówki rady gminy.

2. Projekt budżetu wraz z informacją o stanie mienia komunalnego i objaśnieniami zarząd przedkłada radzie gminy najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy i przesyła projekt do wiadomości regionalnej izbie obrachunkowej.

3. Budżet jest uchwalany do końca roku poprzedzającego rok budżetowy.

Art. 53. 1. Procedurę uchwalania budżetu oraz rodzaje i szczegółowość materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi określa rada gminy.

2. Do czasu uchwalenia budżetu przez radę gminy, jednak nie później niż do 31 marca roku budżetowego, podstawą gospodarki budżetowej jest projekt budżetu przedłożony radzie gminy.

3.⁴⁹⁾ W przypadku nieuchwalenia budżetu w terminie, o którym mowa w ust. 2, regionalna izba obrachunkowa ustala budżet gminy najpóźniej do końca kwietnia roku budżetowego. Do dnia ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową podstawą gospodarki budżetowej jest projekt budżetu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 54. 1. Dochodami gminy są:

- 1) podatki, opłaty i inne wpływy określone w odrębnych ustawach jako dochody gminy,
- 2) dochody z majątku gminy,
- 3)⁵⁰⁾ subwencja ogólna z budżetu państwa.

2. Dochodami gminy mogą być:

- 1) (skreślony⁵¹⁾),
- 2)⁵²⁾ dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz na dofinansowanie zadań własnych,
- 3) wpływy z samoopodatkowania mieszkańców,
- 4) (skreślony⁵³⁾),
- 5) spadki, zapisy i darowizny,
- 6) inne dochody.

Art. 55. 1. Subwencje ogólne są ustalane dla gmin według zobiektywizowanych kryteriów, które określa odrębna ustawa.

2.⁵⁰⁾ Minister Finansów ustala, zgodnie z ust. 1, wysokość i rozdziela subwencje ogólne na rzecz każdej gminy bezpośrednio z budżetu państwa.

Art. 56. (skreślony⁵⁴⁾).

Art. 57.⁵⁵⁾ W uchwale budżetowej określa się źródła pokrycia niedoboru budżetu, jeżeli planowane wydatki budżetu przewyższają planowane dochody.

⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 25 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 89, poz. 518), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

⁵¹⁾ Przez art. 1 pkt 24 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵³⁾ Przez art. 74 pkt 1 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. Nr 4, poz. 18), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

⁵⁴⁾ Przez art. 25 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 50.

⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 25 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 21 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 58. 1. Uchwały organów gminy dotyczące zobowiązań finansowych wskazują źródła dochodów, z których zobowiązania te zostaną pokryte.

2. Uchwały, o których mowa w ust. 1, zapadają bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy składu organu gminy.

Art. 59.⁵⁶⁾ Dyspozycja środkami pieniężnymi gminy jest oddzielona od kasowego jej wykonania.

2. (skreślony⁵⁷⁾).

Art. 60. 1. Za prawidłową gospodarkę finansową gminy odpowiada zarząd.

2.⁵⁸⁾ Obsługę bankową gminy prowadzi bank wskazany przez jej radę, z tym że wyłącza się możliwości wskazania Narodowego Banku Polskiego.

Art. 61. 1. Gospodarka finansowa gminy jest jawna.

2. Wójt lub burmistrz niezwłocznie ogłasza uchwałę budżetową i sprawozdanie z jej wykonania w trybie przewidzianym dla przepisów gminnych.

3. Zarząd informuje mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej oraz wykorzystywaniu środków budżetowych.

Art. 62.⁵⁹⁾ Kontrolę gospodarki finansowej gmin i związków sprawują regionalne izby obrachunkowe.

2. (skreślony⁶⁰⁾).

Art. 63. Odrębne ustawy określają:

- 1) sposób powoływania, organizację i szczegółowe zasady działania regionalnych izb obrachunkowych,
- 2) podatki, opłaty i wpływy uznane za dochody gminy,
- 3)⁶¹⁾ ogólne zasady procedury budżetowej i gospodarki finansowej w gminach,
- 4) warunki zaciągania pożyczek przez gminy.

Rozdział 7

Związki i porozumienia komunalne

Art. 64. 1. W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne (związki komunalne).

2. Uchwały o utworzeniu związku podejmują rady zainteresowanych gmin.

3. Prawa i obowiązki gmin uczestniczących w związku komunalnym, związane z wykonywaniem zadań przekazanych związkowi, przechodzą na związek z dniem ogłoszenia statutu związku.

⁵⁶⁾ Zgodnie z numeracją ustaloną przez art. 1 pkt 26 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵⁷⁾ Przez art. 1 pkt 26 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 25 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 50.

⁵⁹⁾ Zgodnie z numeracją ustaloną przez art. 28 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. Nr 85, poz. 428), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.

⁶⁰⁾ Przez art. 28 ustawy wymienionej w przypisie 59.

⁶¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 74 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 53.

4. Obowiązek utworzenia związku może być nałożony tylko w drodze ustawy, która określa zadania związku i tryb zatwierdzenia jego statutu.

5.⁶²⁾ Do związków międzygminnych (związków komunalnych) stosuje się odpowiednio art. 8 ust. 2–5 i art. 39 ust. 4.

Art. 65. 1. Związek wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

2. Związek posiada osobowość prawną.

Art. 66. Gmina informuje sejmik samorządowy oraz wojewodę o zamiarze przystąpienia do związku.

Art. 67. 1. Utworzenie związku wymaga przyjęcia jego statutu przez rady zainteresowanych gmin bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady gminy.

2. Statut związku powinien określać:

- 1) nazwę i siedzibę związku,
- 2) uczestników i czas trwania związku,
- 3) zadania związku,
- 4) organy związku, ich strukturę, zakres i tryb działania,
- 5) zasady korzystania z obiektów i urządzeń związku,
- 6) zasady udziału w kosztach wspólnej działalności, zyskach i pokrywania strat związku,
- 7) zasady przystępowania i występowania członków oraz zasady rozliczeń majątkowych,
- 8) zasady likwidacji związku,
- 9) inne zasady określające współdziałanie.

3. Zmiana statutu następuje w trybie przewidzianym dla jego ustanowienia.

Art. 68. 1. Rejestr związków prowadzi Prezes Rady Ministrów.

2. Związek nabywa osobowość prawną po zarejestrowaniu, z datą ogłoszenia statutu, w trybie i na zasadach ustalonych przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 69. 1. Organem stanowiącym i kontrolnym związku jest zgromadzenie związku, zwane dalej zgromadzeniem.

2. W zakresie zadań zleconych związkowi zgromadzenie wykonuje kompetencje przysługujące radzie gminy.

Art. 70. 1. W skład zgromadzenia wchodzi wójtowie i burmistrzowie gmin uczestniczących w związku.

2. Za zgodą rady gmina może być reprezentowana w związku przez innego członka organu gminy.

3. Statut może przyznawać określonym gminom więcej niż jeden głos w zgromadzeniu. Dodatkowych przedstawicieli wyznacza zainteresowana rada gminy.

Art. 71. Uchwały zgromadzenia są podejmowane bezwzględną większością głosów statutowej liczby członków zgromadzenia.

⁶²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 72. 1. Członek zgromadzenia może wnieść pisemny sprzeciw w stosunku do uchwały zgromadzenia w ciągu 7 dni od daty jej podjęcia.

2. Wniesienie sprzeciwu wstrzymuje wykonanie uchwały i wymaga ponownego rozpatrzenia sprawy.

3. Sprzeciw nie może być zgłoszony do uchwały podjętej w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy.

4.⁶³⁾ Przepisów ust. 1–3 nie stosuje się do związków komunalnych utworzonych na podstawie art. 64 ust. 4.

Art. 73. 1. Organem wykonawczym związku jest zarząd.

2. Zarząd związku jest powoływany i odwoływany przez zgromadzenie spośród jego członków.

3. O ile statut tak stanowi, dopuszczalny jest wybór członków zarządu spoza członków zgromadzenia w liczbie nie przekraczającej 1/3 składu zarządu związku.

4. Do przewodniczącego zarządu związku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wójta lub burmistrza.

Art. 73a.⁶⁴⁾ 1. Do gospodarki finansowej związku międzygminnego (związku komunalnego) stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce finansowej gmin.

2. Plan finansowy związku uchwała zgromadzenie związku.

Art. 74. 1. Gminy mogą zawierać porozumienia komunalne w sprawie powierzenia jednej z nich określonych przez nie zadań publicznych.

2. Gmina wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin, związane z powierzonymi jej zadaniami, a gminy te mają obowiązek udziału w kosztach realizacji powierzonego zadania.

Art. 75. W zakresie nie uregulowanym treścią porozumienia do porozumień komunalnych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące związków komunalnych.

Rozdział 8

Sejmik samorządowy

Art. 76. 1. Gminy z obszaru województwa wyłaniają wspólną reprezentację w postaci sejmiku samorządowego, zwanego dalej sejmikiem.

2. Zasady i tryb działania sejmiku i jego organów określa uchwalany przez niego regulamin.

Art. 77. 1. Do zadań sejmiku należy:

- 1) ocena działalności gmin i instytucji komunalnych na obszarze województwa,
- 2) upowszechnianie doświadczeń samorządowych,
- 3) prowadzenie mediacji w sprawach spornych między gminami,
- 4) zwoływanie nadzwyczajnej sesji rady gminy,

⁶³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 28 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy wymienionej w przypisie 1.

5) wyrażanie zgody w sprawach, o których mowa w art. 45 ust. 2,

6) podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązania zarządu gminy w trybie określonym w art. 96 ust. 2,

7)⁶⁵⁾ ocena działalności administracji rządowej w województwie,

7a)⁶⁶⁾ wyrażanie opinii w sprawie projektu budżetu wojewody oraz wykonania budżetu wojewody,

7b)⁶⁶⁾ opiniowanie kandydata na wojewodę,

8) wyrażanie opinii w istotnych sprawach województwa,

9)⁶⁷⁾ występowanie z wnioskami o uchylenie rozporządzeń i zarządzeń wojewody naruszających interesy lokalne,

10) reprezentowanie interesów gmin wobec administracji rządowej,

11)⁶⁸⁾ wybór przewodniczącego oraz powoływanie jego zastępcy i pozostałych członków samorządowego kolegium odwoławczego, a także ich odwoływanie — na zasadach określonych odrębną ustawą,

12)⁶⁹⁾ inicjowanie współdziałania z terenowymi organami administracji rządowej.

2. Sejmik podejmuje nadto uchwały w sprawach określonych odrębnymi ustawami.

3. Czynności określone w ust. 1 pkt 2–4 oraz w pkt 8 i 9 wykonuje między sesjami sejmiku jego prezydium. W sprawach czynności określonych w pkt 8 i 9 prezydium obraduje z udziałem delegatów zainteresowanych gmin.

Art. 78. 1. Wyboru delegatów do sejmiku dokonują rady gmin w głosowaniu tajnym spośród swoich członków:

- 1) w gminie do 20.000 mieszkańców — jednego delegata,
- 2) w gminie od 20.001 do 50.000 mieszkańców — dwóch delegatów,
- 3) w gminie od 50.001 do 100.000 mieszkańców — trzech delegatów,
- 4)⁷⁰⁾ w gminie liczącej ponad 100.000 mieszkańców — po jednym dodatkowym delegacie przypadającym na każde rozpoczęte 50.000 mieszkańców.

⁶⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. Nr 122, poz. 593), która weszła w życie z dniem 6 grudnia 1994 r., oraz przez art. 1 pkt 30 lit. d) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. e) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

1a.⁷¹⁾ Do zasad obliczania liczby mieszkańców gminy stosuje się przepis art. 82 ust. 1.

2. Delegat do sejmiku zachowuje mandat radnego. W wypadku wygaśnięcia mandatu lub odwołania delegata przez radę gminy, właściwa rada dokona niezwłocznie wyboru uzupełniającego.

3. W czasie trwania kadencji sejmiku właściwa rada może odwołać swojego delegata większością 2/3 głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady.

Art. 79. 1.⁷²⁾ Pierwsze posiedzenie sejmiku zwołuje prezydium sejmiku poprzedniej kadencji w ciągu 60 dni po wyborach samorządowych.

2. Na pierwszym posiedzeniu sejmik wybiera spośród delegatów prezydium, składające się z przewodniczącego, dwóch zastępców oraz sześciu członków.

3. Sejmik pełni funkcje do czasu wyłonienia nowego składu sejmiku przez nowo wybrane rady gmin.

4.⁷³⁾ Po upływie kadencji sejmiku, prezydium sejmiku działa do dnia wyboru prezydium przez nowy skład sejmiku.

Art. 80. 1. Co najmniej dwa razy w roku wojewoda i sejmik informują się wzajemnie o swojej działalności.

2. Na sesjach plenarnych delegaci mają prawo składania interpelacji do wojewody, który jest obowiązany udzielić na nie odpowiedzi nie później niż w ciągu 30 dni.

3. Delegaci składają własnym radom sprawozdania z działalności sejmiku.

Art. 81.⁷⁴⁾ Ustrój oraz zasady działania samorządowego kolegium odwoławczego określa odrębna ustawa.

Art. 82. 1.⁷⁵⁾ Koszty działalności sejmiku ponoszą gminy, opłacając składki w wysokości proporcjonalnej do liczby mieszkańców stale zamieszkałych w gminie według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedniego, ustalonej przez wojewódzki urząd statystyczny.

2. Wojewoda zapewnia sejmikowi możliwość korzystania z niezbędnych lokali.

Art. 83. 1. Budżet oraz wysokość składek uchwała sejmik.

2.⁷⁶⁾ Do gospodarki finansowej sejmiku stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce finansowej gmin, z wyłączeniem przepisów art. 54.

⁷¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 31 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 32 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 32 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 28 pkt 3 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych, wymienionej w przypisie 68.

⁷⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 33 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 25 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 50.

Rozdział 9

Stowarzyszenia gmin

Art. 84. 1. W celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów, gminy mogą tworzyć stowarzyszenia.

2. Organizację, zadania oraz tryb pracy stowarzyszenia określa jego statut.

3. Do stowarzyszeń gmin stosuje się odpowiednio przepisy Prawa o stowarzyszeniach.

Rozdział 10

Nadzór nad działalnością komunalną

Art. 85. 1. Nadzór nad działalnością komunalną sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.

2. W sprawach zleconych nadzór sprawowany jest ponadto na podstawie kryteriów celowości, rzetelności i gospodarności.

Art. 86. Organami nadzoru są: Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw budżetowych — regionalna izba obrachunkowa.

Art. 87. Organy nadzoru mogą wkraczać w działalność komunalną tylko w przypadkach określonych ustawami.

Art. 88. Organy nadzoru mają prawo żądania niezbędnych informacji i danych dotyczących organizacji i funkcjonowania gminy oraz mogą dokonywać wizytacji administracji komunalnej i uczestniczyć w posiedzeniach organów gminy.

Art. 89. 1. Jeżeli prawo uzależnia ważność rozstrzygnięcia organu gminy od jego zatwierdzenia, uzgodnienia lub zaopiniowania przez inny organ, zajęcie stanowiska przez ten organ powinno nastąpić nie później niż w ciągu 14 dni od daty doręczenia tego rozstrzygnięcia lub jego projektu.

2. Jeżeli organ, o którym mowa w ust. 1, nie zajmie stanowiska w sprawie, rozstrzygnięcie uważa się za przyjęte w brzmieniu przedłożonym przez gminę, z upływem terminu określonego w ust. 1.

Art. 90. 1. Wójt lub burmistrz obowiązany jest do przedłożenia wojewodzie uchwał rady w ciągu 7 dni od daty ich podjęcia.

2.⁷⁷⁾ Wójt lub burmistrz przedkłada regionalnej izbie obrachunkowej na zasadach określonych w ust. 1 uchwałę budżetową, uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu oraz inne uchwały objęte zakresem nadzoru izby.

Art. 91. 1. Uchwała organu gminy sprzeczna z prawem jest nieważna. O nieważności uchwały w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty doręczenia uchwały, w trybie określonym w art. 90.

⁷⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy wymienionej w przypisie 1.

2. Organ nadzoru, wszczynając postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały, może wstrzymać jej wykonanie.

3. Rozstrzygnięcie nadzorcze powinno zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne oraz pouczenie o dopuszczalności wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

4. W przypadku nieistotnego naruszenia prawa organ nadzoru nie stwierdza nieważności uchwały, ograniczając się do wskazania, iż uchwałę wydano z naruszeniem prawa.

5. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 92. 1.⁷⁸⁾ Jeżeli stwierdzenie nieważności dotyczy uchwały budżetowej, budżet, w części objętej stwierdzeniem nieważności, nie może być wykonywany do chwili rozstrzygnięcia sprawy przez sąd administracyjny. Przepisy art. 53 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

2.⁷⁹⁾ W sprawach określonych w ust. 1 sąd administracyjny wyznacza rozprawę nie później niż w ciągu 30 dni od daty wpłynięcia sprawy do sądu.

Art. 93. 1. Po upływie terminu wskazanego w art. 91 ust. 1 organ nadzoru nie może we własnym zakresie stwierdzić nieważności uchwały organu gminy. W tym przypadku organ nadzoru może zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wydanie postanowienia o wstrzymaniu wykonania uchwały należy do sądu.

Art. 94. 1. Nie stwierdza się nieważności uchwały organu gminy po upływie jednego roku od daty jej podjęcia, chyba że uchybiono obowiązkowi przedłożenia uchwały w terminie określonym w art. 90 ust. 1.

2. Jeżeli nie stwierdzono nieważności uchwały z powodu upływu terminu określonego w ust. 1, a istnieją przesłanki stwierdzenia nieważności, orzeka się o niezgodności uchwały z prawem. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego co do skutków takiego orzeczenia stosuje się odpowiednio.

Art. 95. 1. Działając w granicach art. 85 ust. 2, wojewoda może wstrzymać wykonanie uchwały organu gminy i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia, wskazując zaistniałe uchybienia oraz termin załatwienia sprawy.

2. Jeżeli uchwała organu gminy, podjęta w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy, nie uwzględnia wskazówek, o których mowa w ust. 1, wojewoda może uchylić uchwałę i wydać zarządzenie zastępcze, powiadamiając o tym prezydium sejmiku i właściwego ministra.

3. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie w terminie 30 dni od daty jego wydania, chyba że w tym czasie minister wyda inne rozstrzygnięcie w sprawie.

⁷⁸⁾ Zgodnie z numeracją ustaloną przez art. 1 pkt 35 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 35 ustawy wymienionej w przypisie 1.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do czynności podejmowanych przez gminę w wykonaniu zadań, o których mowa w art. 8 ust. 1.

Art. 96. 1. W razie powtarzającego się naruszenia przez radę gminy Konstytucji lub ustaw, Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może w drodze uchwały rozwiązać radę gminy. Rozwiązanie rady równoznaczne jest z rozwiązaniem wszystkich organów gminy. Prezes Rady Ministrów wyznacza wówczas osobę, która do czasu wyborów nowych organów gminy pełni funkcję tych organów.

2. Jeżeli powtarzającego się naruszenia Konstytucji lub ustaw dopuszcza się zarząd gminy, wojewoda wzywa radę gminy do zastosowania niezbędnych środków, a jeżeli wezwanie to nie odnosi skutku — występuje z wnioskiem do sejmiku o rozwiązanie zarządu gminy. Sejmik podejmuje uchwałę bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy liczby delegatów. Do czasu wyboru nowego zarządu funkcję zarządu, a także funkcję wójta lub burmistrza pełni osoba wyznaczona przez prezydium sejmiku.

Art. 97. 1. W razie nie rokującego nadziei na szybką poprawę i przedłużającego się braku skuteczności w wykonywaniu zadań publicznych przez organy gminy, Prezes Rady Ministrów może zawiesić organy gminy i ustanowić zarząd komisaryczny na okres do dwóch lat, nie dłużej jednak niż do wyboru zarządu przez radę kolejnej kadencji.

2. Ustanowienie zarządu komisarycznego może nastąpić po uprzednim przedstawieniu zarzutów organom gminy i wezwaniu ich do niezwłocznego przedłożenia programu poprawy sytuacji gminy oraz po wysłuchaniu opinii sejmiku.

3. Komisarza rządowego powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek wojewody, zaopiniowany przez sejmik.

4. Komisarz rządowy przejmuje wykonywanie zadań i kompetencji organów gminy.

Art. 98. 1. Rozstrzygnięcie organu nadzorczego dotyczące gminy, a także stanowisko zajęte w trybie art. 89, podlega zaskarżeniu do sądu administracyjnego z powodu niezgodności z prawem w terminie 30 dni od daty jego doręczenia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć dotyczących organów związków i porozumień komunalnych.

3. Do złożenia skargi uprawniona jest gmina lub związek komunalny, których interes prawny, uprawnienie albo kompetencja zostały naruszone. Podstawą wniesienia skargi jest uchwała organów gminy.

4. Do postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepisy o zaskarżaniu do sądu administracyjnego decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej.

5. Rozstrzygnięcia nadzorcze stają się prawomocne z upływem terminu do wniesienia skargi bądź z datą oddalenia lub odrzucenia skargi przez sąd.

Art. 99. 1.⁸⁰⁾ Organem nadzoru w stosunku do sejmiku samorządowego jest Prezes Rady Ministrów, a w zakresie spraw budżetowych — regionalna izba obrachunkowa.

1a.⁸¹⁾ Przepisy o nadzorze nad gminami stosuje się odpowiednio do związków i porozumień komunalnych.

2. W sprawach związków i porozumień komunalnych, wykraczających poza granice województwa, organy nadzorcze działają w zakresie swojej właściwości miejscowej i za pośrednictwem organów nadzorczych właściwych ze względu na siedzibę władz związku lub porozumienia, chyba że statut związku lub porozumienie przekazuje uprawnienia nadzorcze Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 100. Postępowanie sądowe, o którym mowa w artykułach poprzedzających, jest wolne od opłat sądowych.

Art. 101. 1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą podjętą przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, może — po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia — zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekł już sąd administracyjny i skargę oddalił.

2a.⁸²⁾ Skargę na uchwałę, o której mowa w ust. 1, można wnieść do sądu administracyjnego w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców gminy, którzy na to wyrażą pisemną zgodę.

3. W sprawie wezwania do usunięcia naruszenia stosuje się przepisy o terminach załatwiania spraw w postępowaniu administracyjnym.

⁸⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 36 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁸¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 36 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁸²⁾ Dodany przez art. 62 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368), która weszła w życie z dniem 1 października 1995 r.

4. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 94.

Art. 101a.⁸³⁾ 1. Przepisy art. 101 stosuje się odpowiednio, gdy organ gminy nie wykonuje czynności nakazanych prawem albo przez podejmowane czynności prawne lub faktyczne narusza prawa osób trzecich.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, sąd administracyjny może nakazać organowi nadzoru wykonanie niezbędnych czynności na rzecz skarżącego, na koszt i ryzyko gminy.

Art. 102.⁸⁴⁾ Przepisów rozdziału niniejszego nie stosuje się do decyzji indywidualnych w sprawach z zakresu administracji publicznej, wydawanych przez organy gmin, ich związków lub samorządowe kolegia odwoławcze. Kontrolę instancyjną w tym zakresie oraz nadzór pozainstancyjny i kontrolę sprawowaną przez sąd określają przepisy odrębne.

Rozdział 11

Przepis końcowy

Art. 103. Ustawa wchodzi w życie w terminie i na zasadach określonych ustawą — Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym⁸⁵⁾, z wyjątkiem art. 5 ust. 4 i art. 17, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.⁸⁶⁾

⁸³⁾ Dodany przez art. 28 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych, wymienionej w przypisie 68.

⁸⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 28 pkt 5 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych, wymienionej w przypisie 68.

⁸⁵⁾ Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. — Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. (Dz. U. Nr 32, poz. 191), ustawa o samorządzie terytorialnym weszła w życie z dniem 27 maja 1990 r.

⁸⁶⁾ Ustawa została ogłoszona dnia 19 marca 1990 r.